

บทที่ 2

สภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา

จังหวัดนครราชสีมา มีความหลากหลายทางด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศและทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ) ซึ่งทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสำคัญที่เอื้อต่อการผลิตทั้งทางด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม จากความหลากหลายทางด้านต่างๆ และความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งรวมทั้งปัจจัยต่างๆ ทางด้านภูมิศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมล้วนมีความสำคัญต่อการ ส่งเสริมการผลิตทั้งการเกษตร และอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร เนื่องจากว่าอาชีพและรายได้หลักของประชากรส่วนใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมา มาจากการเกษตร หากมีการเข้าไปส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร ภายในจังหวัดย่อมเป็นการเพิ่มการสร้างงานและการกระจายรายได้ให้แก่ประชากรในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ทางด้านภูมิศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมาที่มีความสำคัญมาประกอบการพิจารณาในการส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในจังหวัดต่อไป

2.1 ลักษณะทางกายภาพ

2.1.1 ที่ตั้ง อาณาเขตและขนาด

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ระหว่างละติจูดที่ 14 องศา 7 ลิปดาเหนือ ถึง ละติจูดที่ 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ถึง ลองจิจูดที่ 103 องศา 03 ลิปดาตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างอื่นๆ ดังปรากฏในแผนที่ 2.1

ทิศเหนือ	ติดกับ	จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดกับ	จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรีและ จังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดกับ	จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดกับ	จังหวัดสระบุรี จังหวัดลพบุรีและจังหวัดชัยภูมิ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดนครราชสีมา กับศูนย์กลางสำคัญของประเทศ คือกรุงเทพฯ มีทั้งทางรถยนต์ รถไฟและทางเครื่องบิน เมืองนครราชสีมาอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางรถยนต์เป็นระยะทาง 256 กิโลเมตร มีความสะดวกในการติดต่อกับจังหวัดอื่นๆทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกและบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกทำให้ จังหวัดนครราชสีมาเปรียบเสมือน “ประตูอีสาน” หรือ เป็นเมืองศูนย์กลางคมนาคมขนส่งอันดับ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร และศูนย์กลางของจังหวัดนครราชสีมา คืออำเภอเมือง นครราชสีมา ตั้งอยู่ประมาณกึ่งกลางของพื้นที่จังหวัด ทำให้สะดวกในการปกครอง ติดต่อสื่อสาร กับทุกอำเภอที่มีระยะทางภายนอกไม่เกิน 127 กิโลเมตร (อำเภอแก้งสนามนาง) ซึ่งสามารถไปกลับ ได้ภายในวันเดียว

ด้านขนาด จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 20,548.16 ตารางกิโลเมตร หรือ 12,842,600 ไร่ นับเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจุบันแบ่งเขต การปกครองออกเป็น 26 อำเภอ กับ 6 กิ่งอำเภอ เนื่องจากการมีพื้นที่ขนาดใหญ่ทำให้มีความได้เปรียบในด้านแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ที่ดินด้านต่างๆมากมายหลายด้าน ซึ่งการใช้ที่ดินด้านต่างๆนั้นส่วนมากแล้วจะสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศของจังหวัด

2.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งที่เป็นภูเขา เนินเขา ที่ราบลูกคลื่น และที่ราบ ซึ่งถ้าจำแนกความแตกต่างออกเป็นเขตภูมิประเทศจะแบ่งเป็น 5 เขต ดังนี้

1) เขตภูเขาสูงทางตะวันตกเฉียงใต้และทางใต้ มีพื้นที่ 4,421.76 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 21.50 ของพื้นที่ของจังหวัด เป็นพื้นที่ที่มีความสูงมากกว่า 300 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีเทือกเขาที่สำคัญ 3 แนวคือ เทือกเขาคงพญาเย็น เทือกเขาสนกำแพง และ เทือกเขาเขาแดง – เขายายเที่ยง – เขาเคลียช ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของเขตนี้มีพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน เนินเขาและภูเขา ซึ่งลักษณะพื้นที่ดังกล่าวควรจะปล่อยให้เป็นที่ป่าไม้ คัดน้ำลำธาร แต่ปัจจุบันพื้นที่บริเวณดังกล่าวถูกบุกรุกใช้เป็นที่ทำไร่ของเกษตรกรและการบุกรุกของพวคนายทุนในการสร้างสนามกอล์ฟ รีสอร์ทและโรงแรม โดยเฉพาะในเขตบริเวณ เขิงเขา อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

2) เขตที่ราบลูกคลื่นทางตะวันตกเฉียงใต้มีพื้นที่ 986.39 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 4.80 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ประมาณ 250-400 เมตร จากระดับน้ำทะเล ปานกลาง ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาดถึงลูกคลื่นลอนชัน ทำให้เขตดังกล่าวนี้

102.00'

มีการปลูกพืชไร่เป็นหลักโดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และไม้ผลต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ การทำฟาร์มโคนม โคนม และบางบริเวณก็มีการใช้พื้นที่ทำสวนเกษตรและสนามกอล์ฟ

3) เขตที่ราบลูกคลื่นตอนกลางมีพื้นที่ 8,203.06 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 39.90 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ในช่วง 200-300 เมตรจากระดับน้ำทะเล ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด ยกเว้นบริเวณใกล้เชิงเขาที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนชัน มีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำมูลและสาขา เช่น ลำตะคอง ลำพระเพลิงและลำแพระ จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้มีการปลูกพืชไร่กันมาก โดยเฉพาะอ้อย มันสำปะหลัง และไม้ผลต่างๆ เช่น มะม่วง มะขาม เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบริมแม่น้ำมีการทำนาข้าวและปลูกพืชผักสวนครัว แต่พื้นที่ส่วนใหญ่บริเวณนี้ถูกปล่อยให้เป็นพื้นที่ว่างเปล่าและป่าเสื่อมโทรม บางบริเวณมีการสร้างรีสอร์ทและสนามกอล์ฟ เช่นที่อำเภอโชคชัย ปักธงชัยและสีคิ้ว

4) เขตที่ราบลูกคลื่นตอนเหนือ มีพื้นที่ 783.60 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 3.80 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ระหว่าง 200-250 เมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นสลับกับที่นา ในสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลูกคลื่นจะมีการปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลัง อ้อย และปอ ส่วนในที่ต่ำที่อยู่ระหว่างลูกคลื่นจะใช้เป็นที่ทำนา ปลูกพริกและ แตงโม

5) เขตที่ราบตอนเหนือ มีพื้นที่ 6,175.23 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ร้อยละ 30 ของพื้นที่จังหวัด มีความสูงอยู่ระหว่าง 130-200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบจนถึงที่ราบเรียบของแม่น้ำมูลและสาขา และเป็นที่ราบลุ่มน้ำที่กว้างที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนา ส่วนที่เนินจะเป็นที่ตั้งชุมชนหรือ หมู่บ้านต่างๆ

2.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุม โดยในฤดูฝนจะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านจังหวัดนำเอาความชื้นมาทำให้เกิดฝนตกแต่มีปริมาณไม่มากนัก เนื่องจากมีเทือกเขาต้นกำเนิด และเทือกเขาคงพญาเย็นกั้นอยู่ ส่วนในฤดูหนาวจะมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านจังหวัดนำเอาความหนาวเย็นและแห้งแล้งเข้ามาทำให้อุณหภูมิของจังหวัดนครราชสีมาลดลงโดยทั่วไป โดยอุณหภูมิเฉลี่ยของจังหวัดนครราชสีมาตลอดทั้งปีมีค่าประมาณ 26.7 องศาเซลเซียส (ตาราง 2.1) เมื่อพิจารณาถึงอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนพบว่ามีความแตกต่างกันไม่มากนัก ลักษณะภูมิอากาศโดยส่วนรวมทั้งจังหวัดจากข้อมูลของสถานีอุตุนิยมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา ในปี 2540 สรุปลักษณะภูมิอากาศได้ดังนี้ (ตาราง 2.2)

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง ตุลาคมของทุกปี สำหรับในปี 2540 มีปริมาณฝนเฉลี่ยตลอดปีรวม 624 มิลลิเมตร ต่ำกว่าฝนเฉลี่ยของปี 2539 ซึ่งมีปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปี 1,173.9 มิลลิเมตร คิดเป็นร้อยละ 46.8 โดยมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง เดือนกันยายน

ฤดูหนาว สภาพอากาศจะเริ่มเปลี่ยนจากฤดูฝนไปสู่ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ระยะนี้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมหนาวที่พัดมาจากประเทศจีน โดยในปี 2540 มีอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม วัดได้ 12.7 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับปี 2539 มีอุณหภูมิต่ำสุดในเดือนมกราคม วัดได้ 11.2 องศาเซลเซียส

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งอากาศจะร้อนที่สุดอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุด 38.7 องศาเซลเซียส แต่อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีวัดได้ 36.5 องศาเซลเซียสในปี 2540 และอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 20.0 องศาเซลเซียส

ตาราง 2.1 อุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนของจังหวัดนครราชสีมา ในคาบ 30 ปี
(พ.ศ. 2504-2533)

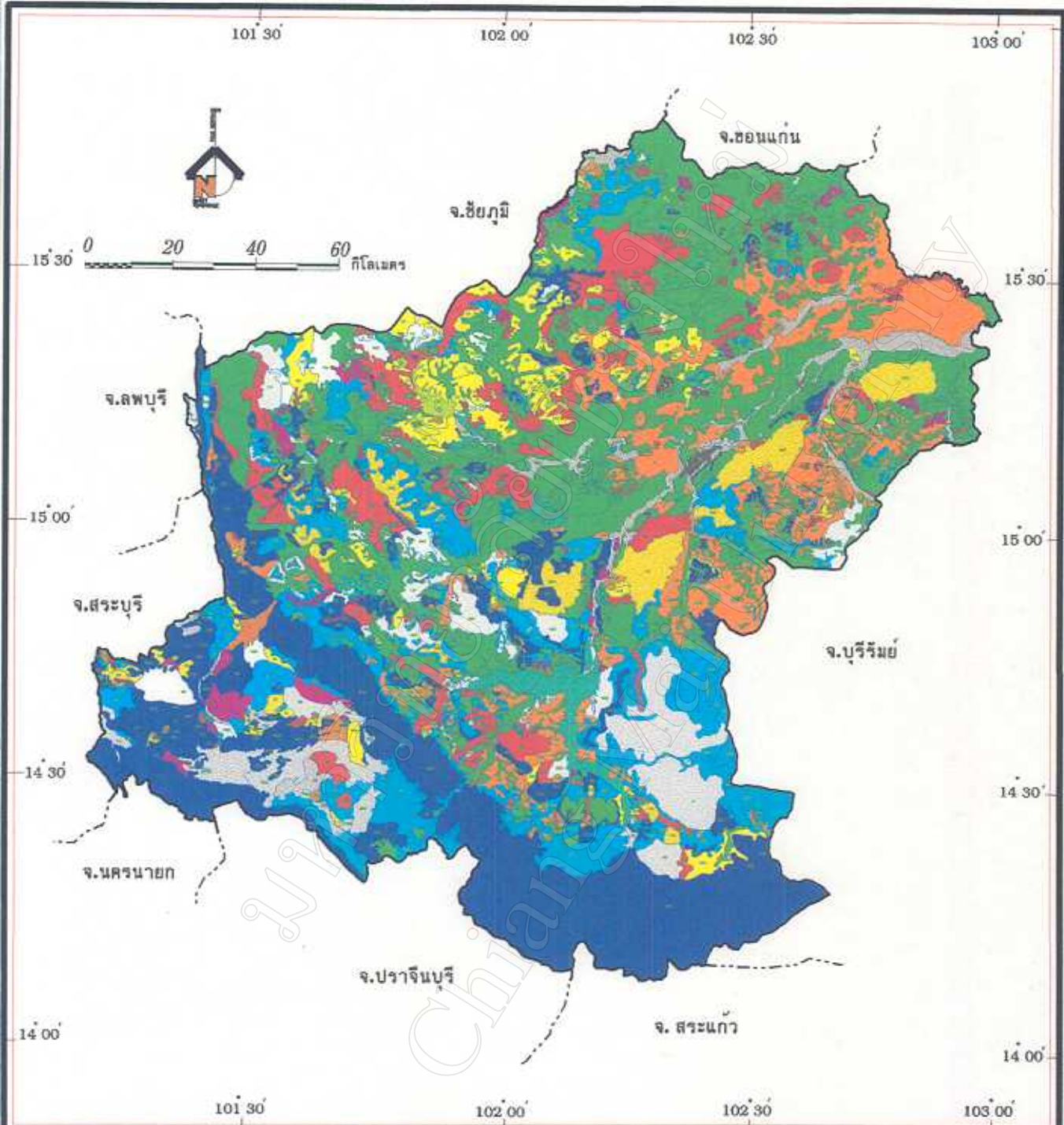
อุณหภูมิ (C)	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย ตลอด ปี
เฉลี่ย	23.3	26.2	28.3	29.3	28.6	28.4	27.9	27.6	26.9	26.2	24.6	22.8	26.7
สูงสุด	30.6	33.5	35.8	36.5	34.9	34.1	33.6	33.1	32.1	30.9	29.7	29.3	32.8
ต่ำสุด	16.8	20.0	22.2	24.0	24.5	24.3	23.9	23.7	23.6	22.6	20.2	17.1	21.9

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดนครราชสีมา

ตาราง 2.2 สถิติปริมาณน้ำฝนประจำปีและอุณหภูมิเฉลี่ย ปี 2539-2540

เดือน	ปี 2539					ปี 2540				
	ปริมาณน้ำฝน		อุณหภูมิ			ปริมาณน้ำฝน		อุณหภูมิ		
	มม.	วัน	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	มม.	วัน	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย
มกราคม	5.1	2	35.0	11.2	24.85	2.4	2	33.7	12.7	23.83
กุมภาพันธ์	5.8	1	37.6	14.6	24.97	3.5	2	35.3	16.7	26.88
มีนาคม	14.1	4	40.8	17.3	29.62	10.20	4	38.5	16.9	29.03
เมษายน	59.4	13	40.4	21.7	29.98	64.7	16	37.1	21.1	29.05
พฤษภาคม	141.7	21	36.6	23.2	29.26	118.3	9	38.7	22.1	30.39
มิถุนายน	197.7	17	35.6	22.9	29.22	25.8	7	38.6	23.3	30.95
กรกฎาคม	100.3	22	36.1	23.4	28.85	70.2	15	37.1	24.1	29.38
สิงหาคม	274.5	23	35.2	22.3	28.00	120.2	25	35.7	23.5	28.45
กันยายน	248.9	26	34.3	22.6	27.68	57.9	19	35.5	21.8	38.38
ตุลาคม	89.1	17	32.5	20.4	27.00	57.5	9	35.1	21.1	37.93
พฤศจิกายน	37.3	8	33.3	19.31	25.89	1.5	1	36.1	19.3	27.00
ธันวาคม	"ฝ"	0	32.1	11.9	22.64	"ฝ"	0	36.0	17.0	26.58
รวมค่าเฉลี่ย ตลอดปี	1,173.9	155	35.8	19.2	27.3	624	109	36.5	20.0	28.2

หมายเหตุ "ฝ" หมายถึงปริมาณฝนวัดได้น้อยกว่า 0.1 มิลลิเมตร ทางอุตุนิยมวิทยาไม่นับจำนวนวันที่มีฝนต่ำกว่า 0.1 มิลลิเมตร

ลักษณะชุดดินในจังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์

บรือ	บรือ	สระบุรี	ลำสนธิ	โพธิ์ชัย	พิกุล	สุรินทร์	แม่สาย	จันทบุรี	ยางตลาด	สีพน
โคราช	คาคี	ราชบุรี	ทาดะโก	สดี	เพ็ญ	นครปฐม	อุบลราชธานี	ด่านช้าง	สพบุรี	ยโสธร
น้ำพอง	ชุมแสง	ทลิ่ง	ร้อยเอ็ด	วาริน	บึงทริก	Slope Complex	เขาใหญ่	กำแพงแสน	มวกเหล็ก	คงยางแอน
จตุรัส	นครพนม	อัสสัมชัญ	อุดร	สูงเนิน	บ้านจ้อง	พินางม	ทวาย	ทวาย	อุบลราชธานี	บางอวก
เขาสาย	คอนไ	วัฒนา	เรณู	สีคิ้ว	Gravelly Land	นครสวรรค์	ไชย	เลย	ชัยภูมิ	คงลำน

แผนที่ 2.2 ลักษณะชุดดินในจังหวัดนครราชสีมา

2.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้มีความได้เปรียบในแง่ของปริมาณทรัพยากรธรรมชาติที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งทรัพยากรที่สำคัญๆของจังหวัดนครราชสีมาสามารถจำแนกได้ดังนี้

1) ทรัพยากรดิน ดินในพื้นที่ส่วนใหญ่จังหวัดของนครราชสีมาเป็นดินที่ขาดธาตุอาหารพืช หรือมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งดินพวกนี้จะเป็นดินที่มีปัญหาพิเศษคือดินทราย มีพื้นที่ 658,569 ไร่ ดินเค็มมีพื้นที่ 678,043 ไร่ และดินคั้งหรือดินปนกรวดมีพื้นที่ 1,121,778 ไร่ โดยการใช้ประโยชน์จากที่ดินเหล่านี้จะต้องมีการจัดการดูแลเป็นพิเศษ

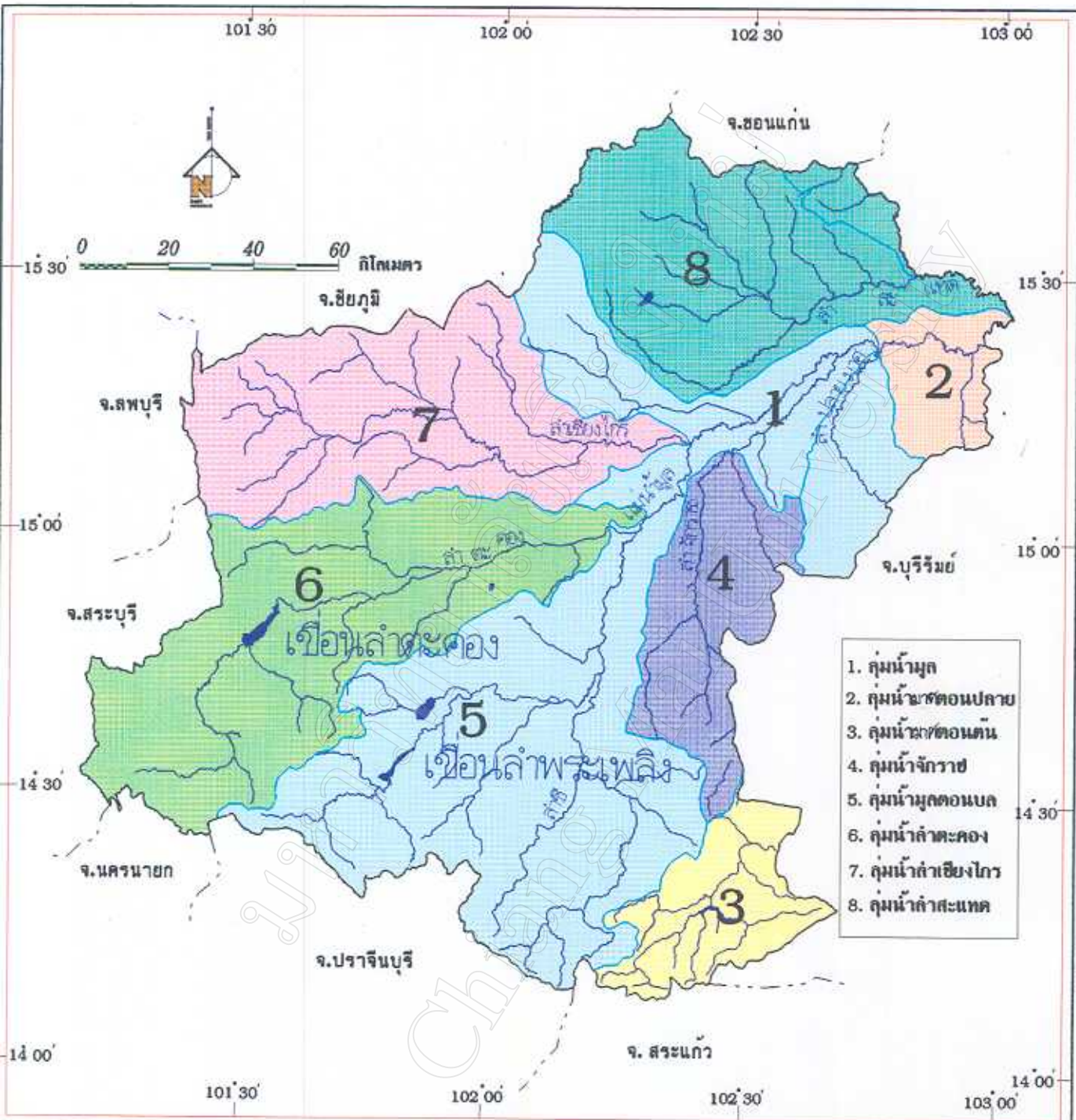
นอกจากพื้นที่ดังกล่าวแล้วยังมีพื้นที่บางส่วนของจังหวัดที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงถึงปานกลาง ส่วนมากจะพบตามที่ราบน้ำท่วมถึงของกลุ่มน้ำต่างๆเช่นในเขตพื้นที่อำเภอปักธงชัย สีเกว สูงเนิน เมืองนครราชสีมาและพิมายเป็นต้น และยังมีพื้นที่ดินที่เกิดจากหินปูนและหินดินดานในอำเภอบำลือ และพื้นที่ดินที่เกิดจากหินปะชอลที่ซึ่งมีบริเวณต่อกันในเขตอำเภอหนองบุญนา - โชคชัย - ครบุรี

ลักษณะดินในจังหวัดนครราชสีมา สามารถจำแนกโดยพิจารณาจากสภาพพื้นที่และเนื้อดินตามลักษณะการกระจายของชุดดิน ในแผนที่ 2.2

2) ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรน้ำในจังหวัดนครราชสีมาจำแนกได้ดังนี้

น้ำฝน ปริมาณน้ำฝนในแต่ละปีของจังหวัดนครราชสีมา จะมีความแปรปรวนหรือความไม่แน่นอนสูง จากสถิติปริมาณน้ำฝน ปี 2540 เดือนที่มีปริมาณฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม (120.2 มม.) พฤษภาคม (118.3 มม.) และกรกฎาคม (70.2 มม.) ส่วนเดือนที่มีปริมาณฝนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเดือนพฤศจิกายน (15 มม.) และเดือนธันวาคมไม่มีฝนตกเลย ด้านการกระจายทางพื้นที่ของฝน บริเวณที่ฝนตกมากของจังหวัด (1,300-1,400 มม./ปี) จะอยู่บริเวณภูเขาทางด้านใกล้พรมแดนจังหวัดสระบุรี นครนายก และปราจีนบุรี หรืออยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนบริเวณที่มีฝนน้อยที่สุดของจังหวัดได้แก่บริเวณด้านตะวันตกของอำเภอสีเกวและด่านขุนทด (น้อยกว่า 1,000 มม./ปี)

น้ำผิวดิน ลำน้ำที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญมี 9 สายด้วยกัน โดยลำน้ำเหล่านี้ก็จะแบ่งเป็นกลุ่มน้ำที่สำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดโดยย่อตามแผนที่ 2.3 และตาราง 2.3

แผนที่แสดงการแบ่งลุ่มน้ำ จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์

เขตอำเภอ

ขอบเขตลุ่มน้ำ

แม่น้ำ

แผนที่ 2.3 ลุ่มน้ำสำคัญในจังหวัดนครราชสีมา

ตาราง 2.3 ข้อมูลลุ่มน้ำของจังหวัดนครราชสีมา

ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ		อำเภอในเขตลุ่มน้ำ
	ตร. กม.	%	
1. ลุ่มน้ำมูล	1,656	7.93	ชุมพวง พิมาย ห้วยแถลง จักราช โนนสูง
2. ลุ่มน้ำลำมาศตอนปลาย	831	3.95	ชุมพวง พิมาย ห้วยแถลง
3. ลุ่มน้ำลำมาศตอนต้น	1,497	7.17	เสิงสาง ครบุรี
4. ลุ่มน้ำจักราช	1,170	5.56	จักราช หนองบุญนา
5. ลุ่มน้ำลำมูลบน-ลำพระเพลิง	4,891	23.26	โชคชัย ครบุรี ปักธงชัย วังน้ำเขียว สูงเนิน เมือง ปากช่อง
6. ลุ่มน้ำลำตะคอง	3,874	18.55	เมือง ขามทะเลสอ สูงเนิน สีคิ้ว ปากช่อง จักราช
7. ลุ่มน้ำลำเชียงไกร	3,235	15.46	โนนสูง โนนไทย เมือง คำนวนาค สีคิ้ว
8. ลุ่มน้ำลำสะแก	3,791	18.12	ชุมพวง ประทาย โนนแดง บัวใหญ่ พิมาย ขามสะแกแสง โนนสูง คง แก่งสนามนาง บ้านเหลื่อม
รวม	20,879	100	

ที่มา : ภาควิชาภูมิศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

แหล่งน้ำใต้ดิน น้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาลมีต้นกำเนิดจากน้ำฝนโดยตรงที่ไหลซึมลงไปกักเก็บอยู่ในโครงสร้างต่างๆของชั้นหิน เช่น หินชุดโคราชเป็นชั้นหินที่ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กองวางแผนการใช้ที่ดิน, 2536) แหล่งน้ำบาดาลใน

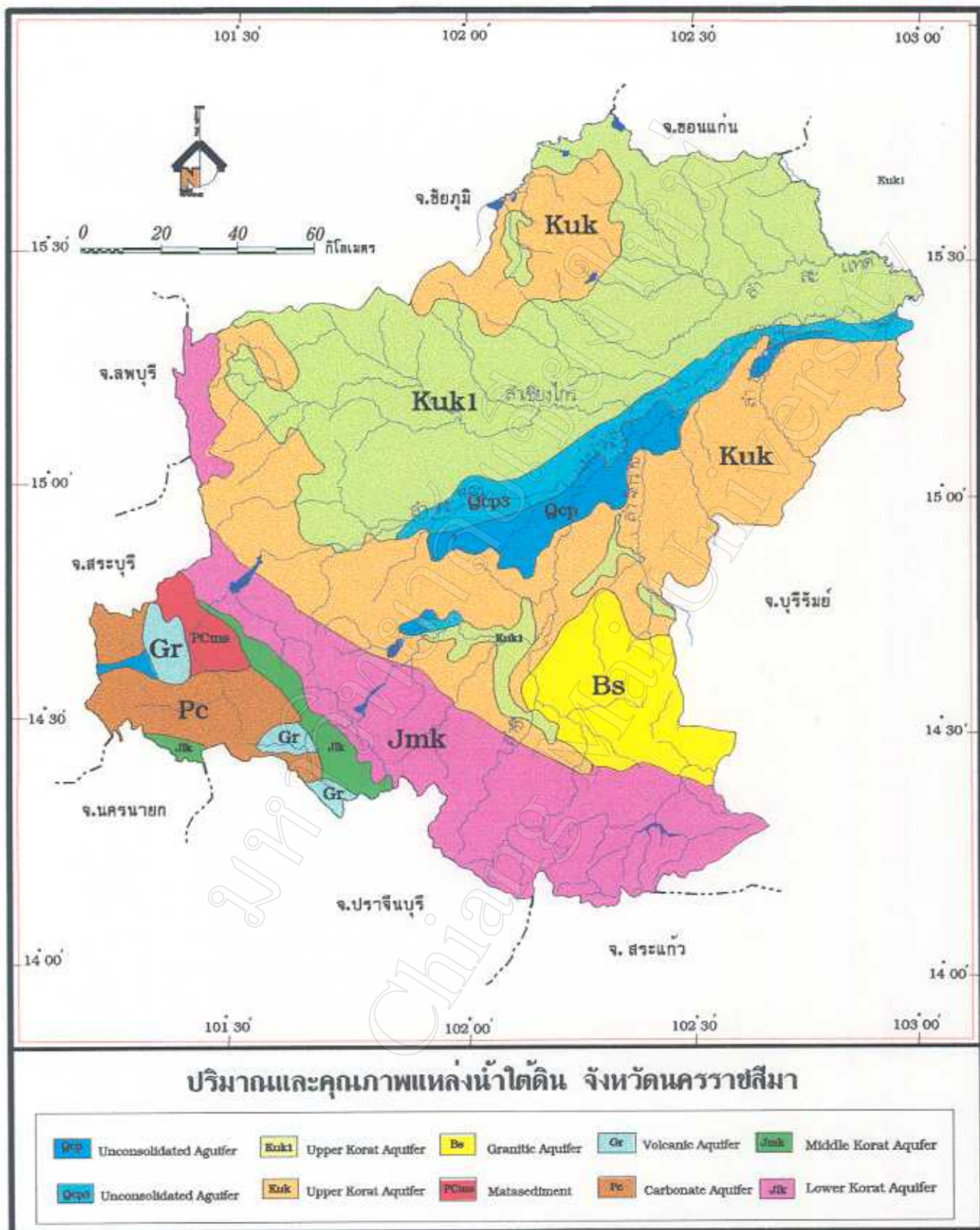
พื้นที่ลุ่มน้ำมูล ซี กรมทรัพยากรธรณีได้จำแนกแหล่งน้ำใต้ดินตามลักษณะของชั้นหินให้น้ำ อัตราการให้น้ำของบ่อบาดาลและคุณภาพของน้ำบาดาลไว้ 11 ประเภทด้วยกัน (สถาบันแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม, 2537) ซึ่งในส่วนของจังหวัดนครราชสีมาที่อยู่ในเขตพื้นที่ทั้งลุ่มน้ำมูลและลุ่มน้ำชีสามารถจำแนกได้เป็น 10 ประเภทใน 6 กลุ่ม (แผนที่ 2.4) จากแผนที่สามารถอธิบายชั้นหินให้น้ำแต่ละประเภทดังนี้

1) ชั้นหินให้น้ำกรวดทรายร่วน (Unconsolidated Aquifer : Qcp,Qcp3) ประกอบด้วยชั้นกรวด ชั้นทรายและชั้นดินเหนียว มีพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอจักราชและอำเภอยางชุมน้อย มีอัตราการให้น้ำประมาณ 10 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง ความลึกเฉลี่ยประมาณ 45 เมตร บางพื้นที่ให้น้ำมากกว่า 25 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง เป็นพื้นที่เทศบาลเมืองนครราชสีมา คุณภาพของน้ำในกลุ่ม Qcp นั้นจะไม่แน่นอน คือมีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม แต่ในเขตพื้นที่ดังกล่าวนี้จะให้น้ำจืด

2) ชั้นหินให้น้ำชุดโคราชตอนบน (Upper Korat Aquifer : Kuk,Kuk1) ชั้นหินให้น้ำประกอบด้วยหมวดหินมหาดำและหมวดหินโคราชกรวด ความหนาของชั้นหินประมาณ 60 เมตร มีอัตราการให้น้ำประมาณ 5-10 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง คุณภาพของน้ำทั่วไปเป็นน้ำจืดจะอยู่ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด กิ่งเทพารักษ์ สีคิ้ว โนนไทย โนนสูง ขามสะแกแสง คง บ้านเหลื่อม แก้งสนามนาง บัวใหญ่ สีดา ประทาย โนนแดง กิ่งเมืองยาง ขุมพวง พิกาย ห้วยแถลง จักราช โชคชัย ปักธงชัย และสูงเนิน

3) ชั้นหินให้น้ำชุดโคราชตอนกลาง (Middle Korat Aquifer : Jmk) เป็นแหล่งน้ำบาดาลในชุดหินโคราชตอนกลาง ประกอบด้วยหมวดหินภูพาน หินเสาขัว และหมวดหินพระวิหาร มีอัตราการให้น้ำประมาณ 3-5 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง มีความลึกประมาณ 80 เมตร คุณภาพน้ำทั่วไปจืด พบอยู่ในเขตอำเภอวังน้ำเขียวและปากช่อง

4) ชั้นหินให้น้ำชุดโคราชตอนล่าง (Lower Korat Aquifer : Jlk) เป็นแหล่งน้ำบาดาลอยู่ในหมวดหินภูกระดึง หมวดหินน้ำพองและหมวดหินห้วยหินลาด อัตราการให้น้ำเฉลี่ยประมาณ 3-5 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง ที่ระดับความลึก 60 เมตร คุณภาพน้ำทั่วไปจืด บางแห่งให้น้ำมากกว่า 10-50 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง พบในเขตพื้นที่เสิงสาง ครบุรี วังน้ำเขียว ปักธงชัย สูงเนิน และสีคิ้ว

แผนที่ 2.4 ปริมาณและคุณภาพแหล่งน้ำใต้ดิน

ชั้นหินให้น้ำคาร์บอเนต (Carbonate Aquifer : Pc, Metasediment : Pcms) แหล่งน้ำบาดาลในกลุ่มนี้ พบอยู่เฉพาะพื้นที่อำเภอปากช่อง มีอัตราการให้น้ำมากกว่า 15 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง ความลึกเฉลี่ยประมาณ 80 เมตร คุณภาพน้ำดีและบางพื้นที่ให้น้ำมากถึง 30-50 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง

5) ชั้นหินให้น้ำหินอัคนี (Granitic Aquifer : Gr, Volcanic Aquifer : Bs) อัตราการให้น้ำ 2-4 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง คุณภาพน้ำดีและจัดบางแห่งอาจให้น้ำ 25 ลูกบาศก์เมตร/ชั่วโมง พบในพื้นที่อำเภอโชคชัย ครบุรี เสิงสาง และปากช่อง

จากลักษณะแหล่งน้ำใต้ดินของจังหวัดนครราชสีมาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตามแผนที่ 2.4 เมื่อพิจารณาจากสภาพโดยรวมแล้ว ปริมาณที่ค่อนข้างมีจำกัดแต่มีหลายบริเวณที่มีน้ำจืดปริมาณมากและคุณภาพดี และบางบริเวณก็ให้คุณภาพขุ่นน้ำแร่เช่นบริเวณ บ้านโนนทอง อำเภอสีคิ้ว เป็นต้น

3) ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดนครราชสีมา เมื่อจำแนกตามเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติสามารถจำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้ (แผนที่ 2.5)

เขตป่าอนุรักษ์ เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ หมายถึงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์สัตว์ ที่มีคุณค่าหายาก การป้องกันภัยธรรมชาติ อันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดินตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ด้านการศึกษา การวิจัยและ สันทนาการของประชาชน เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ในจังหวัดนครราชสีมาได้แก่ ป่าครบุรี ป่าวังน้ำเขียว ป่าปากช่องและหมู่สี่ ป่าเขาเลียดฟ้าและป่าเขานกยูง

เขตป่าเศรษฐกิจ เขตพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ หมายถึงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่กำหนดไว้เพื่อผลิตไม้และของป่า เพื่อการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆเป็นพื้นที่ป่าชุมชน พื้นที่ป่าปลูก ทั้งของภาครัฐและเอกชนเป็นต้น เขตป่าเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ป่าโคกหลวง ป่าโครงการรถไฟแดงและบัวใหญ่ ป่าทามบเขมร ป่ามบกรวด ป่าดงกระสัง ป่าดงพญากลาง ป่าสูงเนิน ป่าภูหลวง ป่าดงชีจานใหญ่ ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยยาง ป่าทำช้าง และป่า หินคาช ป่าอ่างเก็บน้ำลำจวนกและป่าพิมาย

เขตพื้นที่ป่าที่กันออก หมายถึงเขตพื้นที่ป่าที่นอกเหนือจากเขตป่าอนุรักษ์และเขตป่าเศรษฐกิจ และเป็นเขตพื้นที่ป่าในเขตทหาร และเขตพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรต่างๆ

តំណភ្ជាប់

 เจตป่านุรักษ์

 เขตป่าเศรษฐกิจ

 พื้นที่ป่าที่กันออก

แผนที่ 2.5 แผนที่จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

และหากพิจารณาจากชนิดของไม้ ภูมิประเทศ ดิน ภูมิอากาศและการรบกวน โดยมนุษย์ สามารถจำแนกป่าไม้ในจังหวัดนครราชสีมาได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) ป่าเต็งรังหรือป่าแดง เป็นป่าที่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัด พบได้ตั้งแต่พื้นที่เนินเขาจนถึงที่ราบ เกิดได้บนดินที่แห้งมาก อาจเป็นดินปนกรวดน้ำพาหรือกรวดลูกรัง ดินปนหิน ดินทราย มีอาหารพืชน้อย

ลักษณะของป่าเป็นป่าโปร่ง ต้นไม้ผลัดใบในฤดูแล้ง ไม้ส่วนใหญ่มีความสูงอยู่ในช่วง 10-20 เมตร พื้นดินมักปกคลุมด้วยพวงกดกล้าไม้ หญ้าคาและหญ้าอื่นๆ พืชไม้พุ่มที่มีหนามจะพบกระจายอยู่เป็นแห่งๆ พืชไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้เต็ง รัง พลวง เหียง มะค่าแต้ รกฟ้า เป็นต้น เป็นป่าที่พบได้ในทุกอำเภอ แต่ส่วนมากอยู่ในเขตอำเภอครบุรี เสิงสาง สีคิ้ว สูงเนิน ปักธงชัย วังน้ำเขียว คำนวนชุนทด สำนักตะคร้อ โชคชัย หนองบุญนากและจักราช

2) ป่าเบญจพรรณ เป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่น้อยและขนาดกลางหลายชนิด บางแห่งมีไม้ไผ่ชนิดต่างๆขึ้นอยู่กระจัดกระจายทั่วไป ในฤดูแล้งพันธุ์ไม้ส่วนมากจะผลัดใบและมักเกิดไฟไหม้ป่าแทบทุกปี ป่าประเภทนี้จะพบอยู่ตามริมขอบของป่าดิบแล้งและลักษณะของป่าเบญจพรรณจะค่อยๆกลืนไปสู่ป่าเต็งรัง ดินในป่าประเภทนี้มักเป็นดินร่วนปนทราย พืชไม้ที่สำคัญได้แก่ ประดู่ แดง มะค่าโมง ตะแบก เสลา อ้อยช้าง ชมหอม มะเกลือ กะค้ำ และเก็ดแดง นอกจากนี้ยังมีไม้ไผ่หลายชนิดขึ้นปะปนอยู่ด้วย ป่าประเภทนี้มีเหลืออยู่น้อยมากในจังหวัดเนื่องจากการตัดไม้ใหญ่ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งที่มีค่าทางเศรษฐกิจ หรือนำไปใช้สร้างบ้าน เป็นป่าที่พบในเขตอำเภอครบุรี เสิงสาง วังน้ำเขียว ปักธงชัย สูงเนินและสีคิ้ว โดยจะพบบริเวณเชิงเขา หรือบริเวณที่ติดต่อกับป่าดิบแล้ง

3) ป่าดิบแล้ง จะมีความชุ่มชื้นน้อยกว่าป่าดิบชื้น ป่ามีลักษณะโปร่งแสงกว่า และมีไม้ส่วนน้อยบางส่วนผลัดใบ จึงเรียกว่าป่าดิบแล้ง ป่าประเภทนี้อยู่กึ่งกลางระหว่างป่าดิบชื้นกับป่าเบญจพรรณ พบได้ตามบริเวณที่ถูกแทนที่ด้วยป่าเบญจพรรณ ตามบริเวณภูเขาจนถึงที่ราบ พืชไม้ที่สำคัญในป่าประเภทนี้ได้แก่ ยาง มะค่าโมง ตะเคียนหิน กระบาก เคี่ยม จำปาป่า คาเลื้อย ข่อย มะหาด มะม่วงป่า มะยมป่า ดินนาก มะเกลือ ไทร หว้า ตะเคียน มะกอก จีว แต้ว กระเบา หวาย ไม้ไผ่ เถาวัลย์ต่างๆ รวมทั้งไม้ที่มีพิษ เช่น ค้ำแย รัก เป็นต้น

ในจังหวัดนครราชสีมาพบป่าดิบแล้งในเขตอำเภอปากช่อง สีคิ้ว สูงเนิน วังน้ำเขียว ปักธงชัย ครบุรี และเสิงสาง ปัจจุบันป่าประเภทนี้ถูกบุทำลายไปมาก เพราะมีไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจอยู่หลายชนิด

4) ป่าดงดิบชื้น เป็นป่าดงดิบประเภทหนึ่ง มีลักษณะและพันธุ์ไม้เหมือนกับที่พบในป่าดิบแล้ง แต่จะมีไม้ขึ้นหนาที่มากกว่า เพราะอยู่ในบริเวณที่ชื้นกว่า เป็นป่าไม้ไม่ผลัดใบ พบในเขตหุบเขา และภูเขาของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทับลาน ในเขตอำเภอปากช่อง ปักธงชัย วังน้ำเขียว ครบุรีและเสิงสาง

5) ป่าหญ้า พื้นที่ป่าประเภทนี้เคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์แต่ถูกมนุษย์รบกวนโดยการแผ้วถางทำลายไม้ดั้งเดิมเกือบหมดสิ้น พื้นดินจึงขาดความอุดมสมบูรณ์และถูกทอดทิ้งหญ้าต่างๆจึงขึ้นมาทดแทน พอถึงหน้าแล้งก็เกิดไฟไหม้ทำให้ต้นไม้บริเวณใกล้เคียงล้มตาย พื้นที่ป่าจึงขยายมากขึ้นเรื่อยๆ พืชที่พบมากที่สุดในพื้นที่ป่าหญ้าได้แก่ หญ้าคา หญ้าขนตาช้าง หญ้าเพ็ก และหญ้าปุมแป้ง และต้นไม้ทนไฟได้หรือไม้หนามขึ้นอยู่ห่างๆ เช่น ต้นตับเต่า รกฟ้า ดานเหลือง คิ้วและแคว เป็นต้น ป่าประเภทนี้พบกระจายกระจายทั่วไปทั้งจังหวัด

6) ป่าปลูกหรือสวนป่า เป็นป่าที่ทางราชการหรือเอกชนปลูกขึ้นในพื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรม หรือพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารที่ถูกบุกรุก โดยมีวัตถุประสงค์ทั้งเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์และเป็นป่าเศรษฐกิจ พันธุ์ไม้ที่ปลูกเช่น ไม้สัก กระถินยักษ์ ยูคาลิปตัส สะเดา เป็นต้น พบทั่วไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติของจังหวัด

2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา มีทรัพยากรที่เอื้อต่อการผลิตทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมามีการขยายตัวการลงทุนด้านอุตสาหกรรมสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภาคเดียวกันทั้งของนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ที่ขายในประเทศและส่งออก มีการขยายตัวของแรงงานด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น จะเห็นได้จากจำนวนโครงการที่ได้รับการอนุมัติส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในปี 2540 มีจำนวน 38 โครงการ มีเงินลงทุน 6,815 ล้านบาท จากธุรกิจการลงทุนในปี 2540 เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีเงินลงทุนและการจ้างงานสูง โดยส่วนมากเป็นหมวดการเกษตรและผลผลิตของการเกษตร ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับประชากรในท้องถิ่นที่มีอาชีพและรายได้หลักจากการเกษตร และลักษณะทางเศรษฐกิจในจังหวัดนครราชสีมาจะมีโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจ รองลงมาคือเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดและของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างมาก

2.2.1 เศรษฐกิจการเกษตรและการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร พื้นที่ทางการเกษตรของจังหวัดคิดเป็นพื้นที่ 8,165,825 ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 66.14 ของพื้นที่ทั้งหมด ประเภทการผลิตภาคการเกษตรที่มี สัดส่วนสูงที่สุด คือการเพาะปลูกพืชคิดเป็นร้อยละ 18.7 รองลงมาคือการค้าเลี้ยงปศุสัตว์คิดเป็น ร้อยละ 6.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

2.2.2 เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด โดยมีมูลค่าเพิ่มในการผลิตคิดเป็นร้อยละ 9.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และคาดว่าจะมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งพิจารณาจากสถิติโรงงานอุตสาหกรรมที่เปิดกิจการแล้ว (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 แสดงสถิติโรงงานอุตสาหกรรม

ปี	จำนวนโรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	คนงาน
2536	291	4,913.910	4,426
2537	321	2,659.692	8,231
2538	220	4,639.279	5,661
2539	99	2,692.4 ⁵	3,749
2540	192	9,188.41	6,591

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา

จะเห็นได้ว่ามีโรงงานที่เปิดกิจการในปี 2540 ทั้งสิ้น จำนวน 192 โรง เงินลงทุน 9,188.41ล้านบาท และคนงาน 6,591 คน โดยจำนวนโรงงานที่เปิดกิจการในปี 2540 เพิ่มขึ้นจากปี 2539 คิดเป็นร้อยละ 48.44 จำนวนมูลค่าเงินลงทุนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 70.70 การจ้างงานเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 43.12 โรงงานที่สำคัญได้แก่ โรงงานผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง 29 โรง โรงงานน้ำตาล 3 โรง โรงสีข้าว 26 โรง โรงงานผลิตอาหารสัตว์ 6 โรง และโรงงานต่อตัวถังรถยนต์ เป็นต้น

2.2.3 เศรษฐกิจการพาณิชย์และการบริการ

1) การพาณิชย์กรรม จังหวัดนครราชสีมามีผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งจดทะเบียนนิติบุคคลประเภทต่างๆจนถึงสิ้นปี 2540 ดังนี้ มีห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 57 ราย ห้างหุ้นส่วน

จำกัด 3,583 ราย บริษัทจำกัด 1,713 ราย และทะเบียนพาณิชย์ในเขตอำเภอเมือง 1,014 ราย
สูงขึ้นจากปี 2539 คิดเป็นร้อยละ 9.44, 9.88 และ 34.84 ตามลำดับ

2) การบริการ เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมาได้ชื่อว่าเป็นประตูเข้าสู่ภาคอีสาน
ดังกล่าวแล้ว ดังนั้นผู้ที่ผ่านไปยังจังหวัดต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมักแวะพัก
รับประทานอาหารและพักผ่อนเมืองนครราชสีมาซึ่งเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของภาคอีสาน และมี
หน่วยงานราชการตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นธุรกิจด้านการบริการจึงเกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็น
ร้านอาหาร กิจการ โรงแรม โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้า ตลอดจนสถานเริงรมย์ต่างๆที่
พร้อมจะให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนได้ตลอดเวลา

2.3 ลักษณะทางสังคมและประชากร

2.3.1 ลักษณะทางสังคม จังหวัดนครราชสีมามีพื้นที่กว้างขวางและมีลักษณะ
ภูมิประเทศหลากหลาย ประกอบกับมีการอพยพของราษฎรจากจังหวัดอื่นๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่
เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ประชาชนมีภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน โดยจะ
จำแนกได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆคือ 1) กลุ่มสังคมเก่า หรือกลุ่มไทยโคราช กลุ่มนี้ใช้ภาษาโคราชและจะมี
เป็นจำนวนมากที่สุด 2) กลุ่มสังคมใหม่ ภาษาที่ใช้ของกลุ่มนี้เป็นภาษาท้องถิ่นที่อพยพเข้ามา มี
การยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาผสมผสานกับความเป็นอยู่ของตนได้เร็ว และ3) กลุ่ม
สังคมไทยอีสาน มีลักษณะไทยกึ่งลาว ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาลาว

จากลักษณะกลุ่มสังคมดังกล่าว จังหวัดนครราชสีมาจึงได้จัดระบบทางสังคมด้าน
ต่างๆให้สอดคล้องกับกลุ่มสังคมและจำนวนประชากรดังนี้

2.3.2 การศึกษาของจังหวัดนครราชสีมา ในปี 2540 จังหวัดนครราชสีมา
สถานศึกษาสังกัดรวม 1,582 แห่ง มีนักเรียน/นักศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 502,440 คน มีครู/อาจารย์
รวมทั้งสิ้น 24,418 คน คิดเป็นอัตราส่วน ครูต่อนักเรียนในภาพรวมของจังหวัด เท่ากับ 1 ต่อ 21 คน
และการศึกษาของจังหวัดจะมีการขยายตัวโดยตลอด มีสถาบันการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ทุกสังกัดครบถ้วนและมีสถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน

2.3.3 โครงสร้างของประชากรจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น
2,510,839 คน เป็นชาย 1,255,583 คน เป็นหญิง 1,255,756 คน เมื่อพิจารณาจากแผนที่ 2.6 และ
ตาราง 2.5 ความหนาแน่นของจำนวนประชากร 1:1,000 คน (ข้อมูลจำนวนประชากรปี 2540)
พบว่าอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดคืออำเภอเมือง 239,032 คน อำเภอพิมาย 129,227 คน และอำเภอ

ปากช่อง 128,752 คนตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากลักษณะโครงสร้างของประชากรจะสัมพันธ์กับการจ้างงานในจังหวัด โดยจะมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่อาศัยแรงงานจำนวนมากในการผลิตเข้าไปตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรอยู่มากเช่น อำเภอพิมายมีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล อำเภอปากช่องมีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์นม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าสถานภาพแรงงานของจังหวัดนครราชสีมา ปี 2540 มีดังนี้ มีกำลังแรงงานทั้งสิ้น 1,618,989 คน แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 1,505,660 คน คิดเป็นร้อยละ 93.0 และผู้ไม่มีงานทำ 113,329 คน ซึ่งพิจารณาได้จากอัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำจำแนกตามสถานภาพแรงงานของจังหวัดนครราชสีมาตาราง 2.5

ตารางที่ 2.5 อัตราส่วนร้อยละของผู้มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพแรงงาน
ของจังหวัดนครราชสีมา

สถานภาพแรงงาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
กำลังแรงงาน	1,619,989	100.0
- ผู้มีงานทำ	1,515,660	93.0
- นอกภาคเกษตรกรรม	933,509	62.0
- ภาคเกษตรกรรม	572,151	38.0
- ผู้มีงานทำ	113,329	7.0
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	338,011	13.46
- ทำงานบ้าน	98,023	29.00
- เรียนหนังสือ	152,10	45.00
- ไม่สามารถทำงานได้	81,123	24
- อื่นๆ	6,760	2
ผู้มีอายุต่ำกว่า 13 ปี	553,839	22.06

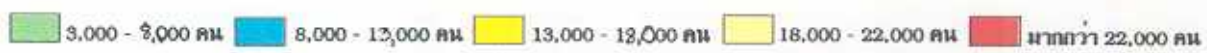
ที่มา : สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดนครราชสีมา, 2540

ตาราง 2.6 จำนวนประชากรในจังหวัดนครราชสีมา (แยกเป็นรายอำเภอ ,2540)

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
1. เมือง	123,741	115,291	239,032
2. ครบุรี	45,960	46,626	92,586
3. เสิงสาง	31,356	30,620	61,976
4. คง	39,214	40,312	79,526
5. บ้านเหลื่อม	11,053	11,104	22,157
6. จักราช	32,238	32,456	64,694
7. โชคชัย	34,889	36,522	71,411
8. คำนจุนทด	60,731	61,342	122,073
9. โนนไทย	38,252	39,667	77,919
10. โนนสูง	47,705	49,239	96,944
11. ขามสะแกแสง	20,724	21,275	41,999
12. บัวใหญ่	34,220	34,552	68,772
13. ประทาย	37,188	37,522	74,710
14. ปักธงชัย	57,076	58,534	115,610
15. พิมาย	64,037	65,190	129,227
16. ห้วยแถลง	39,096	38,673	77,769
17. ขุขันธ์	39,142	39,775	78,917
18. ชุมพุก	39,263	37,068	76,331
19. ขามทะเลสอ	13,716	13,839	27,555
20. สีคิ้ว	59,053	59,586	118,639
21. ปากช่อง	65,295	63,457	128,752
22. หนองบุญนาค	27,032	27,141	54,173
23. แก้งสนามนาง	19,443	19,639	39,082
24. โนนแดง	12,318	12,926	25,244
25. วังน้ำเขียว	19,960	19,291	39,251
26. กิ่งเทพารักษ์	11,506	11,092	22,598
27. กิ่งเมืองยาง	13,949	13,892	27,841
28. กิ่งพระทองคำ	21,280	21,832	43,112
29. กิ่งลำทะเมนชัย	15,540	15,590	31,130
30. เกลิมพระเกียรติ	15,982	16,202	32,184
31. กิ่งสีดา	11,777	12,029	23,806
32. กิ่งบัวลาย	12,265	12,394	24,659
รวม	1,255,583	1,255,756	2,511,339

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา 2540

ศึกษา

แผนที่ 2.6 ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดนครราชสีมา

2.4 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งในจังหวัดนครราชสีมา มีความสะดวกสบายทั้งทางรถยนต์ รถไฟและทางอากาศ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการคมนาคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็น จังหวัดที่เป็นประตูภาคอีสานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

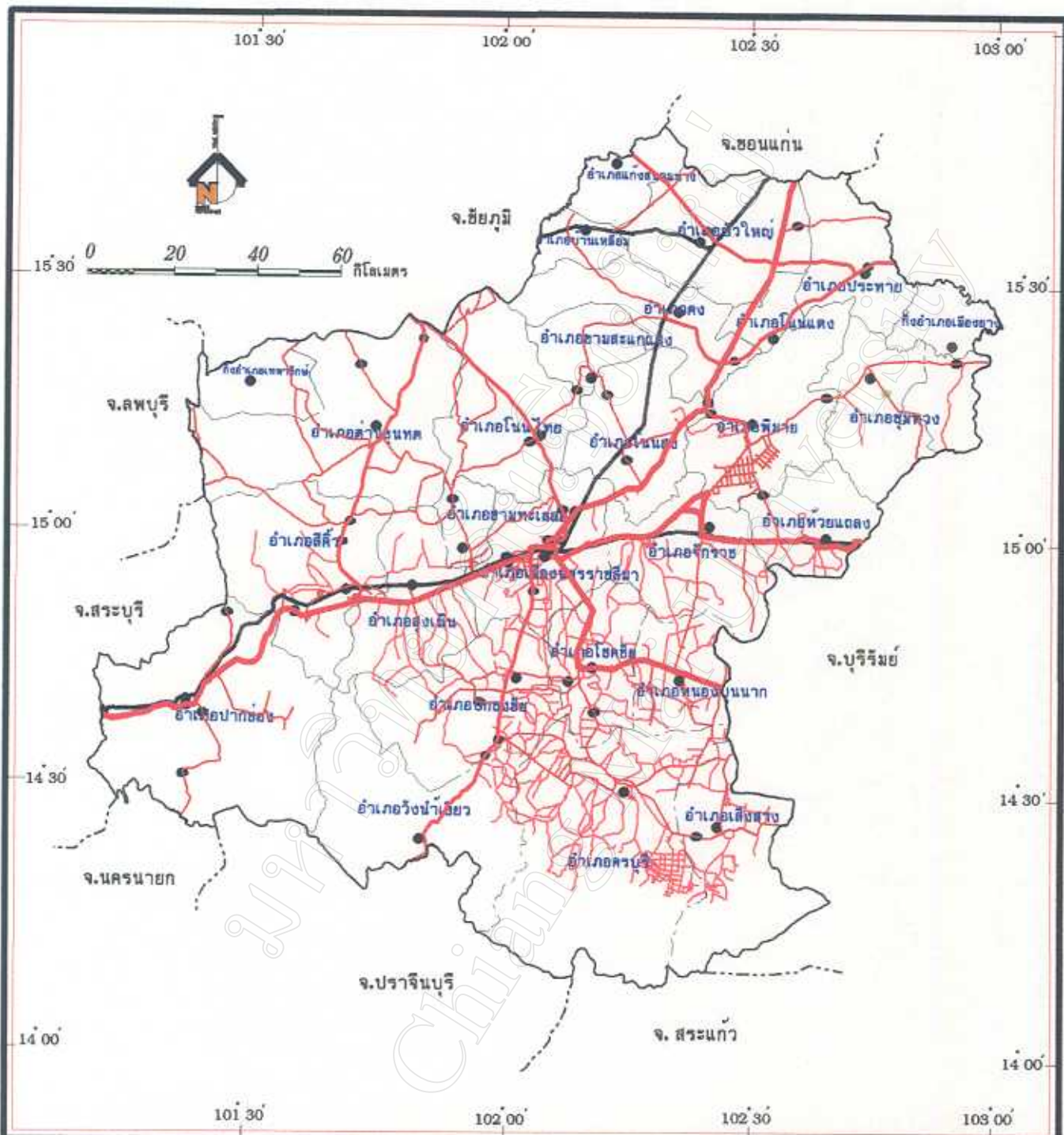
เส้นทางคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ เมื่อเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปตามทางหลวง หมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 9 ที่จังหวัดสระบุรี ตรงไปจนถึงจังหวัด นครราชสีมา ระยะทางประมาณ 255 กิโลเมตร หรือจะใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 304 จากกรุงเทพฯ ผ่านมีนบุรี จะเข็มนา อำเภอพนมสารคาม อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอปักธงชัยและเข้าสู่ตัวเมือง จังหวัดนครราชสีมาเป็นระยะทางประมาณ 273 กิโลเมตร

ในส่วนของเส้นทางคมนาคมภายในตัวจังหวัดนครราชสีมาค่อนข้างสะดวก ถนน ที่เป็นเส้นทางสายหลักของจังหวัดคือถนนมิตรภาพที่เริ่มจากจังหวัดสระบุรี ผ่านจังหวัด นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานีและหนองคาย นอกจากนั้นจังหวัดนครราชสีมายังมีทางหลวง แผ่นดินสายรองหรือถนนที่แยกจากตัวจังหวัดไปยังอำเภอและทางหลวงจังหวัด แยกจากอำเภอ หลักไปยังอำเภออื่นๆ ซึ่งรวม 17 สายด้วยกัน ในปัจจุบันจังหวัดนครราชสีมา มีเส้นทางหลักเชื่อม ระหว่างอำเภอและจังหวัดทั้งที่เป็นถนนลาดยาง คอนกรีต ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทาง หลวงรวมระยะทางทั้งสิ้น 1,332,584 กิโลเมตร (แขวงการทางนครราชสีมา, 2540) (แผนที่ 2.7)

เส้นทางคมนาคมขนส่งทางรถไฟ มีขบวนรถด่วนและรถเร็วกรุงเทพฯ- อุบลราชธานี และกรุงเทพฯ-หนองคาย ออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ทุกวัน ในเขต จังหวัดนครราชสีมา มีสถานีรถไฟรวม 38 สถานีและ 2 ชุมทาง รวมเป็น 40 สถานี สถานีหลักใน การขนส่งผู้โดยสารและสินค้าคือสถานีนครราชสีมา สถานีชุมทางถนนจิระและสถานีชุมทาง บัว ใหญ่ จะเห็นว่าทั้ง 3 สถานีหลักเป็นหัวใจของการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทางรถไฟจากจังหวัด นครราชสีมาสู่จังหวัดอื่นๆ นอกจากสินค้าที่ส่งออกจากจังหวัดแล้ว ทั้ง 3 สถานียังเป็นหลักในการ ขนส่งสินค้ากว่า 170,000 ตัน จากจังหวัดต่างๆมายังจังหวัดนครราชสีมาด้วย

เส้นทางคมนาคมทางอากาศ ปัจจุบันท่าอากาศยานนครราชสีมาได้เปิดเที่ยวบิน กรุงเทพฯ-นครราชสีมาวันละ 2 เที่ยวบิน มีจำนวนผู้โดยสารขาเข้า 45,550 คน ขาออก 43,513 คน จำนวนสินค้าพัสดุภัณฑ์ขาเข้า 129,316 กิโลกรัม ขาออก 100,952 กิโลกรัม และปัจจุบันกรมการบิน พาณิชย์ได้ดำเนินการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์แห่งใหม่ขึ้น ณ เขตพื้นที่ป่าสงวน หนองเต็ง- จักร ราช อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ขนาดความยาวทางวิ่ง 2,100 เมตร ทางขั้วลาดจอดพร้อมอาคารที่พักผู้

โดยสาร หอบังคับการบิน อาคารดับเพลิง โรงเครื่องมือกล อาคารสถานที่ เครื่องช่วยการเดินอากาศ NDB/DME และอาคาร DVOR ซึ่งเสร็จเรียบร้อยและเริ่มดำเนินการแล้ว จากสภาพทั่วไปของพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจะเห็นได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญจังหวัดหนึ่งของประเทศที่เหมาะสมจะพัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรและอุตสาหกรรมสนับสนุนอื่นๆ ซึ่งจากสภาพทั่วไปดังกล่าวมาแล้วผู้ศึกษาจะได้ใช้เป็นแนวทางและเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ผลการศึกษาในบทต่อไป เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่กล่าวมา เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะต้องนำมาพิจารณาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบทำเลที่ตั้งของอุตสาหกรรม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรม

เส้นทางการขนส่งที่สำคัญในจังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์

ทางหลวงแผ่นดิน

ทางหลวงจังหวัด

ทางรถไฟ

ทาง รพช.

แผนที่ 2.7 เส้นทางการขนส่งที่สำคัญในจังหวัดนครราชสีมา